

**Roczny plan pracy z historii dla klasy szóstej szkoły podstawowej do programu nauczania „Wczoraj i dziś”
Wymagania na poszczególne oceny**

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
Rozdział I. Narodziny nowożytnego świata						
1. Wielkie odkrycia geograficzne	<ul style="list-style-type: none"> – średniowieczne wyobrażenia o Ziemi – przyczyny wypraw żeglarskich na przełomie XV i XVI w. – najważniejsze wyprawy przełomu XV i XVI w. oraz ich dowódcy 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie Indie, Amerykę – podaje przykłady towarów sprowadzanych z Indii (przyprawy, jedwab) – wymienia Krzysztofa Kolumba jako odkrywcę Ameryki – podaje rok odkrycia Ameryki (1492 r.) i określa, w którym wieku doszło do tego wydarzenia 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia nowości w technice żeglarskiej, które umożliwiły dalekomorskie wyprawy – poprawnie posługuje się terminami: <i>karawela, kompas</i> – podaje lata pierwszej wyprawy dookoła Ziemi (1519–1522 r.) i określa, w którym wieku doszło do tego wydarzenia – wskazuje Ferdynanda Magellana jako dowódcę wyprawy dookoła świata i przedstawia jej znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przyczyny wielkich odkryć geograficznych – wskazuje na mapie trasy najważniejszych wypraw przełomu XV i XVI w. oraz wymienia ich dowódców (Krzysztof Kolumb, Ferdynand Magellan, Vasco da Gama, Bartłomiej Diaz) – poprawnie posługuje się terminem: <i>tubylec</i> – wyjaśnia, dlaczego ludność tubylczą Ameryki nazwano 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia przyczyny poszukiwania morskiej drogi do Indii – podaje i zaznacza na osi czasu daty wypraw Bartłomieja Diaza i Vasco da Gamy – poprawnie posługuje się terminem: <i>astrolabium</i> – wyjaśnia, dlaczego Krzysztof Kolumb i Ferdynand Magellan skierowali swoje wyprawy drogą na zachód 	<ul style="list-style-type: none"> – tłumaczy pochodzenie nazwy Ameryka – wskazuje związek między wynalazkami z dziedziny żegluga a podejmowaniem dalekich wypraw morskich

				Indianami		
2. Skutki odkryć geograficznych	<ul style="list-style-type: none"> - cywilizacje prekolumbijskie i ich dokonania - podbój Ameryki przez Hiszpanów i Portugalczyków oraz jego następstwa - zmiany w życiu ludzi w wyniku odkryć geograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia nazwy rdzennych ludów Ameryki (Majowie, Aztekowie i Inkowie) - przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>Stary Świat, Nowy Świat</i> - podaje przykłady towarów, które przewożono między Ameryką a Europą 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminem: <i>cywilizacje prekolumbijskie</i> - wskazuje na mapie tereny zamieszkałe przez Majów, Azteków i Inków - wymienia dokonania rdzennych ludów Ameryki - przedstawia po jednym pozytywnym i negatywnym skutku wielkich odkryć geograficznych - wskazuje odkrycie Ameryki jako początek epoki nowożytnej 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>kolonia, niewolnik, plantacja</i> - przedstawia politykę Hiszpanów i Portugalczyków w Nowym Świecie - tłumaczy przyczyny przewagi Europejczyków nad tubylczą ludnością Ameryki - opowiada o sytuacji niewolników na plantacjach w Ameryce - wyjaśnia, w jaki sposób w Ameryce pojawiła się ludność afrykańska 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia pozytywne i negatywne skutki wielkich odkryć geograficznych - poprawnie posługuje się terminem: <i>konkwistador</i> - opisuje działalność konkwistadorów i wymienia najbardziej znanych konkwistadorów (Hernán Cortez, Francisco Pizarro) - wskazuje na mapie tereny skolonizowane przez Hiszpanów i Portugalczyków 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia zmiany w życiu ludzi w wyniku odkryć geograficznych - wymienia na podstawie mapy nazwy współczesnych państw położonych na obszarach dawniej zamieszkiwanych przez cywilizacje prekolumbijskie
3. Renesans - narodziny nowej epoki	<ul style="list-style-type: none"> - renesans - cechy charakterystyczne epoki - humaniści i ich poglądy 	<ul style="list-style-type: none"> - zaznacza na osi czasu epokę renesansu - wymienia Jana Gutenberga jako wynalazcę druku 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminem: <i>renesans</i>, - podaje czas trwania epoki 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>antykwizm, humanizm</i> - charakteryzuje epokę renesansu 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia wpływ wynaleźni druku na rozprzestrzenienie się idei renesansu 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje Erazma z Rotterdamu jako wybitnego humanistę i przedstawia jego

	<ul style="list-style-type: none"> - ideał człowieka w dobie renesansu - wynalezienie druku i jego znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje Leonarda da Vinci jako człowieka renesansu i określa dwie-trzy dziedziny jego zainteresowań 	<ul style="list-style-type: none"> renesansu - przedstawia ideał człowieka w epoce odrodzenia i wyjaśnia termin: <i>człowiek renesansu</i> - opisuje dokonania Leonarda da Vinci i uzasadnia słuszność twierdzenia, że był on człowiekiem renesansu 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia nazwę nowej epoki 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia poglądy humanistów 	<ul style="list-style-type: none"> poglądy - porównuje pracę kopisty z pracą w średniowiecznej drukarni
4. Kultura renesansu w Europie	<ul style="list-style-type: none"> - renesansowa radość życia - architektura renesansu - wybitni twórcy odrodzenia i ich dzieła 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje Włochy jako kolebkę renesansu, - wymienia Leonarda da Vinci i Michała Anioła jako wybitnych twórców włoskiego odrodzenia 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, w czym przejawiała się renesansowa radość życia - poprawnie posługuje się terminem: <i>mecenat</i> - wymienia wybitnych twórców epoki odrodzenia i podaje przykłady ich dzieł 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje sztukę renesansową, wskazując główne motywy podejmowane przez twórców, - poprawnie posługuje się terminem: <i>fresk</i>, podaje przykład dzieła wykonanego tą techniką 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>attyka, arkada, kopuła</i> do opisu budowli renesansowych 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminem: <i>perspektywa</i> - podaje przykłady dzieł, w których zastosowano perspektywę
5. Reformacja - czas wielkich zmian	<ul style="list-style-type: none"> - kryzys Kościoła katolickiego - Marcin Luter i jego poglądy - reformacja i jej następstwa 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje wystąpienie Marcina Lutra jako początek reformacji - poprawnie posługuje się terminem: <i>odpuść</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>reformacja, protestanci</i> - określa początek reformacji (1517 r.) i zaznacza tę datę 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>pastor, celibat, zbór</i> - wskazuje objawy kryzysu w Kościele 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje poglądy Marcina Lutra - opisuje postanowienia pokoju w Augsburgu (1555 r.) i wyjaśnia 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje poglądy głoszone przez Jana Kalwina - wskazuje zmiany wprowadzone w liturgii

		- wymienia wyznania protestanckie	na osi czasu - wskazuje sprzedaż odpustów jako jedną z przyczyn reformacji - charakteryzuje wyznania protestanckie i podaje ich założycieli	katolickim jako przyczynę reformacji - opisuje okoliczności powstania anglikanizmu - przedstawia skutki reformacji	zasadę <i>czyj kraj, tego religia</i> - przedstawia na mapie podział religijny Europy	protestanckiej
6. Kontrreformacja	- postanowienia soboru trydenckiego - działalność jezuitów - wojna trzydziestoletnia i jej następstwa	- poprawnie posługuje się terminem: <i>sobór</i> - przy pomocy nauczyciela przedstawia przyczyny zwołania soboru w Trydencie - wskazuje zakon jezuitów jako instytucję powołaną do walki z reformacją - oblicza, jak długo obradował sobór trydencki i zaznacza to na osi czasu (daty powinny być podane przez nauczyciela)	- poprawnie posługuje się terminami: <i>kontrreformacja, seminarium duchowne</i> - przedstawia zadania seminariów duchownych w dobie kontrreformacji - wyjaśnia cel założenia zakonu jezuitów - wymienia Ignacego Loyolę jako założyciela zakonu jezuitów	- przedstawia postanowienia soboru trydenckiego - poprawnie posługuje się terminami: <i>heretyk, inkwizycja, indeks ksiąg zakazanych</i> - wyjaśnia cel utworzenia inkwizycji i indeksu ksiąg zakazanych	- charakteryzuje działalność zakonu jezuitów - przedstawia zasady obowiązujące jezuitów	- przedstawia przyczyny wybuchu wojny trzydziestoletniej - podaje datę podpisania pokoju westfalskiego (1648 r.) i jego najważniejsze postanowienia
Rozdział II. W Rzeczypospolitej szlacheckiej						

<p>1. Demokracja szlachecka</p>	<p>- szlachta i jej zajęcia - prawa i obowiązki szlachty - sejm walny i sejmiki ziemskie</p>	<p>- poprawnie postępuje się terminami: <i>szlachta, herb, szabla</i> - przedstawia prawa szlachty odziedziczone po rycerskich przodkach - wymienia zajęcia szlachty - wskazuje na ilustracji postać szlachcica</p>	<p>- poprawnie postępuje się terminami: <i>demokracja szlachecka, przywilej, magnateria, szlachta średnia, szlachta zagrodowa, gołota</i> - wymienia izby sejmu walnego - przedstawia zróżnicowanie stanu szlacheckiego - wyjaśnia funkcjonowanie zasady <i>liberum veto</i></p>	<p>- przedstawia prawa i obowiązki szlachty, - poprawnie postępuje się terminem: <i>pospolite ruszenie</i> - wskazuje wpływ przywilejów szlacheckich na pozycję tego stanu - podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia konstytucji <i>Nihil novi</i> (1505 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia - przedstawia prawa otrzymane przez szlachtę na mocy konstytucji <i>Nihil novi</i></p>	<p>- poprawnie postępuje się terminami: <i>sejm walny, sejmiki ziemskie</i> - przedstawia decyzje podejmowane na sejmie walnym - charakteryzuje rolę sejmików ziemskich i zakres ich uprawnień - przedstawia skład izb sejmu walnego</p>	<p>- wyjaśnia, w jaki sposób doszło do ukształtowania się demokracji szlacheckiej - porównuje parlamentaryzm Rzeczypospolitej XVI-XVII w. z parlamentaryzmem współczesnej Polski - wyjaśnia, kto sprawował władzę w Rzeczypospolitej</p>
<p>2. W folwarku szlacheckim</p>	<p>- folwark szlachecki - gospodarcza działalność szlachty - spław wiślany - statuty piotrkowskie</p>	<p>- poprawnie postępuje się terminami: <i>folwark, dwór</i> - na podstawie ilustracji z podręcznika</p>	<p>- poprawnie postępuje się terminami: <i>spław wiślany, szkuta, spichlerz, pańszczyzna</i> - przedstawia gospodarczą</p>	<p>- wymienia najważniejsze zabudowania folwarku i wskazuje ich funkcje - wyjaśnia przyczyny i</p>	<p>- wyjaśnia znaczenie odzyskania przez Polskę Pomorza Gdańskiego dla rozwoju gospodarki - wymienia</p>	<p>- wyjaśnia wpływ ustaw antychłopskich i antymieszczańskich na położenie tych grup społecznych i rozwój polskiej</p>

		wymienia elementy wchodzące w skład folwarku szlacheckiego - opisuje zajęcia chłopów i mieszczan	działalność szlachty - wskazuje na mapie Pomorze Gdańskie i najważniejsze porty położone nad Wisłą - wymienia towary wywożone z Polski i sprowadzane do kraju	sposoby powiększania się majątków szlacheckich - tłumaczy, dlaczego szlachta uchwaliła ustawy antychłopskie i antymiejszczańskie	najważniejsze ustawy wymierzone przeciw chłopom i mieszczanom - wyjaśnia następstwa ożywienia gospodarczego	gospodarki
3. W czasach ostatnich Jagiellonów	- ostatni Jagiellonowie na tronie Polski - wojna z zakonem krzyżackim 1519-1521 - hołd pruski i jego postanowienia - polityka wschodnia ostatnich Jagiellonów	- wymienia ostatnich władców z dynastii Jagiellonów: Zygmunta I Starego i Zygmunta Augusta - podaje i zaznacza na osi czasu datę hołdu pruskiego (1525 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia - wskazuje na obrazie Jana Matejki <i>Hołd pruski</i> postaci Zygmunta Starego i Albrechta Hohenzollerna	- wskazuje na mapie Prusy Książęce, Prusy Królewskie, Inflanty - opisuje zależność Prus Książęcych od Polski - wyjaśnia przyczyny najazdu Iwana Groźnego na Inflanty	- przedstawia przyczyny wojny Polski z zakonem krzyżackim (1519-1521 r.) - wymienia państwa walczące o Inflanty i wskazuje sporne terytorium na mapie - wyjaśnia skutki rywalizacji Polski, Szwecji, Moskwy i Danii o Inflanty	- poprawnie posługuje się terminem: <i>hołd lenny</i> - przedstawia postanowienia hołdu pruskiego (1525 r.) i jego skutki	- opisuje korzyści i zagrożenia wynikające z postanowień hołdu pruskiego - charakteryzuje politykę wschodnią ostatnich Jagiellonów i jej następstwa
4. Odrodzenie na ziemiach polskich	- idee renesansowe w Polsce - literatura polskiego	- wymienia Mikołaja Kopernika jako twórcę teorii heliocentrycznej - wskazuje Wawel	- wymienia Mikołaja Reja i Jana Kochanowskiego jako twórców literatury	- poprawnie posługuje się terminami: <i>arras</i> , <i>krużganki</i> , <i>mecenat</i>	- poprawnie posługuje się terminami: <i>teoria geocentryczna</i> , <i>teoria</i>	- wyjaśnia, dlaczego XVI stulecie nazwano złotym wiekiem w historii Polski

	<p>renesansu i jej twórcy</p> <ul style="list-style-type: none"> - renesansowy Wawel Jagiellonów - odkrycie Mikołaja Kopernika 	<p>jako przykład budowl renesansowej w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminem: <i>włoszczyzna</i> i wskazuje jego pochodzenie 	<p>renesansowej w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia przyczyny twórczości literackiej w języku polskim - charakteryzuje odkrycie Mikołaja Kopernika i pokazuje różnice między teorią polskiego astronoma a dotychczas obowiązującą koncepcją budowy wszechświata 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje krótko twórczość Mikołaja Reja i Jana Kochanowskiego - opisuje Wawel jako przykład architektury renesansu w Polsce - uzasadnia tezę, że Mikołaj Kopernik był człowiekiem renesansu - przywołuje Galileusza jako zwolennika teorii Kopernika 	<p><i>heliocentryczna</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia przyczyny rozwoju kultury renesansowej w Polsce - przedstawia zasługi ostatnich Jagiellonów dla rozwoju renesansu - przedstawia poglądy Andrzeja Frycza Modrzewskiego jako pisarza politycznego doby renesansu 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje wybraną budowlę renesansową w swoim regionie
<p>5. Rzeczpospolita Obojga Narodów</p>	<ul style="list-style-type: none"> - geneza unii lubelskiej - postanowienia unii lubelskiej - struktura narodowa i wyznaniowa I Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie Lublin i Rzeczpospolitą Obojga Narodów - wskazuje na obrazie Jana Matejki <i>Unia lubelska</i> postać Zygmunta II Augusta jako autora i pomysłodawcę unii - podaje i zaznacza na osi czasu datę podpisania unii 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminami: <i>unia personalna, unia realna</i> - wyjaśnia nazwę Rzeczpospolita Obojga Narodów - wskazuje na mapie Królestwo Polskie i Wielkie Księstwo Litewskie 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia postanowienia unii lubelskiej - charakteryzuje strukturę narodową i wyznaniową I Rzeczypospolitej - analizuje wygląd herbu I Rzeczypospolitej i porównuje go z herbem Królestwa Polskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje skutki utworzenia Rzeczypospolitej Obojga Narodów - wyjaśnia korzyści płynące z wielokulturowości - wskazuje na mapie Wołyń, Podole i Ukrainę 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia korzyści i zagrożenia wynikające z utworzenia Rzeczypospolitej Obojga Narodów

		lubelskiej (1569 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia				
6. „Państwo bez stosów”	<ul style="list-style-type: none"> - Rzeczpospolita państwem wielowyznaniowym - <i>Akt konfederacji warszawskiej</i> - reformacja w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje wielowyznaniowość I Rzeczypospolitej - poprawnie posługuje się terminem: <i>tolerancja</i> - zauważa potrzebę poszanowania odmienności religijnej i kulturowej 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia wyznania zamieszkujące Rzeczpospolitą Obojga Narodów - wskazuje cel podpisania konfederacji warszawskiej - podaje i zaznacza na osi czasu datę podpisania konfederacji warszawskiej (1573 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia - wyjaśnia, co oznacza, że Polska była nazywana „państwem bez stosów” 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia postanowienia konfederacji warszawskiej - poprawnie posługuje się terminem: <i>innowierca</i> - nazywa świątynie różnych wyznań - wskazuje na mapie Raków i Pińczów jako ważne ośrodki reformacji w Polsce - omawia wkład innych wyznań w rozwój szkolnictwa I Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>katolicyzm, judaizm, luteranizm, prawosławie</i> - charakteryzuje strukturę wyznaniową I Rzeczypospolitej - wyjaśnia, kim byli arianie i przedstawia zasady ich religii - tłumaczy przyczyny niechęci szlachty polskiej wobec arian 	<ul style="list-style-type: none"> - nazywa i wskazuje na mapie ziemie zamieszkałe przez przedstawicieli poszczególnych wyznań - wyjaśnia związek między narodowością a wyznawaną religią wśród mieszkańców I Rzeczypospolitej
7. Pierwsza wolna elekcja	<ul style="list-style-type: none"> - przyczyny elekcyjności tronu polskiego - przebieg pierwszej wolnej elekcji - <i>Artykuły henrykowskie</i> i <i>pacta conventa</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminem: <i>elekcja</i> - krótko opisuje, dlaczego polskich władców zaczęto wybierać drogą wolnej elekcji - wskazuje 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>wolna elekcja, bezkrólewie</i> - podaje i zaznacza na osi czasu datę pierwszej wolnej elekcji - opisuje przebieg 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia zasady wyboru monarchy - na podstawie obrazu Canaletta opisuje miejsce i przebieg wolnej elekcji - wyjaśnia skutki 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia warunki, które musieli spełnić królowie elekcyjni - poprawnie posługuje się terminami: <i>Artykuły henrykowskie,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia wpływ <i>Artykułów henrykowskich</i> i <i>pacta conventa</i> na pozycję monarchy w Rzeczypospolitej

	- następstwa wolnych elekcji	Henryka Walezego jako pierwszego króla elekcyjnego	pierwszego bezkrólewia i wyjaśnia, kim był interrex	wolnych elekcji	<i>pacta conventa</i>	
Rozdział III. W obronie granic Rzeczypospolitej						
1. Wojny z Rosją	- wojny Stefana Batorego o Inflanty - dymitriada i polska interwencja w Rosji - pokój w Polanowie	- wskazuje na mapie Inflanty i Carstwo Rosyjskie - wymienia Stefana Batorego jako kolejnego po Henryku Walezym władcę Polski - poprawnie posługuje się terminem: <i>hetman</i>	- opisuje, w jakim celu została utworzona piechota wybraniecka - przedstawia, jak zakończyły się wojny o Inflanty prowadzone przez Stefana Batorego - podaje i zaznacza na osi czasu datę bitwy pod Kłuszynem (1610 r.), określa wiek, w którym doszło do tego wydarzenia - opowiada o znaczeniu bitwy pod Kłuszynem - przywołuje Stanisława Żółkiewskiego jako dowódcę bitwy pod Kłuszynem - wskazuje na mapie Moskwę i Kłuszyn	- przedstawia przyczyny najazdu Iwana Groźnego na Inflanty - poprawnie posługuje się terminami: <i>piechota wybraniecka, dymitriada, Kreml, bojar</i> - opisuje następstwa dymitriady - wskazuje na mapie tereny przyłączone przez Polskę w wyniku interwencji w Rosji (po pokoju w Polanowie i Jamie Zapolskim)	- opisuje przyczyny poparcia Dymitra Samozwańca przez magnatów i duchowieństwo - wskazuje przyczyny obalenia Dymitra Samozwańca - wyjaśnia cel polskiej interwencji w Rosji - podaje datę podpisania pokoju w Polanowie (1634 r.)	- ocenia politykę Zygmunta III wobec Rosji - przedstawia postanowienia pokoju w Polanowie
2. Początek wojen ze	- Wazowie na tronie Polski	- wymienia elementy	- wskazuje na mapie Kircholm i	- charakteryzuje przyczyny wojen	- wyjaśnia, dlaczego	- przedstawia postanowienia i

Szwecją	<ul style="list-style-type: none"> - przyczyny wojen ze Szwecją - wojna o Inflanty - walka o ujście Wisły - skutki wojen polsko-szwedzkich w I poł. XVII w. - Warszawa stolicą Polski 	<ul style="list-style-type: none"> uzbrojenia husarza i pokazuje je na ilustracji - wskazuje na mapie Szwecję, Inflanty i Wisłę - wymienia stolice Polski (Gniezno, Kraków, Warszawa) 	<ul style="list-style-type: none"> Pomorze Gdańskie - podaje datę bitwy pod Kirchholmem (1605 r.) i nazwisko dowódcy polskich wojsk (Jan Karol Chodkiewicz) - wyjaśnia, dlaczego przeniesiono stolicę z Krakowa do Warszawy 	<ul style="list-style-type: none"> polsko-szwedzkich w XVII w. - poprawnie posługuje się terminem: <i>cto</i> - opowiada przebieg wojny o Inflanty - wskazuje na mapie Oliwę - podaje datę bitwy pod Oliwą (1627 r.) i wyjaśnia znaczenie tego starcia 	<ul style="list-style-type: none"> Zygmunt III Waza utracił tron Szwecji - przedstawia przyczyny zablokowania ujścia Wisły przez Szwedów - tłumaczy, dlaczego Polska często nie wykorzystywała swoich sukcesów militarnych 	<ul style="list-style-type: none"> podaje daty podpisania rozejmu w Starym Targu (1629 r.) i Sztumskiej Wsi (1635 r.)
3. Powstanie Chmielnickiego	<ul style="list-style-type: none"> - sytuacja Kozaków zaporoskich - powstanie Kozaków na Ukrainie - ugoda w Perejasławiu 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje Bohdana Chmielnickiego jako przywódcę powstania Kozaków na Ukrainie - wymienia elementy uzbrojenia Kozaków i pokazuje je na ilustracji - rozpoznaje na ilustracji Kozaka wśród przedstawicieli innych grup 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, kim byli Kozacy - poprawnie posługuje się terminem: <i>Zaporoże</i> - wskazuje na mapie Ukrainę, Zaporoże i Dzikie Pola - podaje i zaznacza na osi czasu datę wybuchu powstania kozackiego (1648 r.) 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, kim byli Kozacy rejestrowi - przedstawia zajęcia i sytuację Kozaków - wskazuje na mapie najważniejsze bitwy powstania (Żółte Wody, Korsuń, Beresteczko) - uzasadnia tezę, że powstanie Chmielnickiego było wojną domową 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przyczyny wybuchu powstania na Ukrainie - omawia główne etapy powstania - wyjaśnia, dlaczego powstanie Chmielnickiego przerodziło się w wojnę polsko-rosyjską - wskazuje na mapie Perejasław - podaje i zaznacza na osi 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia skutki powstania Chmielnickiego - wskazuje rozejm w Andruszowie jako moment zakończenia powstania i wojny polsko-rosyjskiej (1667 r.) - ocenia politykę szlachty wobec Kozaków

		społecznych			czasu datę ugody w Perejasławiu (1654 r.)	
4. Potop szwedzki	<ul style="list-style-type: none"> - przyczyny wojen Rzeczypospolitej ze Szwecją - najazd Szwedów na Polskę w latach 1655-1660 - postawa społeczeństwa polskiego wobec najeźdźcy - skutki potopu 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminem: <i>potop szwedzki</i> - wskazuje Stefana Czarnieckiego jako bohatera walk ze Szwedami - wymienia obronę Jasnej Góry jako przełomowy moment potopu szwedzkiego - wskazuje na mapie Częstochowę i Inflanty - wyjaśnia, dlaczego najazd Szwedów nazwano potopem - przedstawia na ilustracji uzbrojenie piechoty szwedzkiej 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postaci Stefana Czarnieckiego i Augustyna Kordeckiego - uzasadnia znaczenie bohaterskiej obrony Częstochowy dla prowadzenia dalszej walki z najeźdźcą - podaje i zaznacza na osi czasu daty potopu szwedzkiego (1655-1660 r.) oraz pokoju w Oliwie (1660 r.) - charakteryzuje postępowanie Szwedów wobec ludności polskiej 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminem: <i>wojna podjazdowa</i> - wyjaśnia przyczyny prowadzenia wojny podjazdowej przez Polskę - wskazuje na mapie Lwów i Prusy Książęce - przedstawia zobowiązania Jana Kazimierza złożone podczas ślubów lwowskich 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia przyczyny wojen polsko-szwedzkich - wyjaśnia przyczyny początkowych niepowodzeń Rzeczypospolitej w czasie potopu szwedzkiego - wymienia postanowienia pokoju w Oliwie 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia skutki potopu szwedzkiego - wskazuje zagrożenie płynące dla Rzeczypospolitej z powodu utraty lenna pruskiego
5. Wojny z Turcją	<ul style="list-style-type: none"> - imperium osmańskie - przyczyny wojen Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>sułtan, husarz, janczar</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>islam, wezyr</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>haracz, ekspansja</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia przyczyny wojen polsko-tureckich w XVII w. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje postanowienia traktatu w Buczaczu

	<p>z Turcją w XVII w.</p> <ul style="list-style-type: none"> - wojna o Mołdawię - najazd Turków na Polskę w II poł. XVIII w. i jego skutki - odsiecz wiedeńska Jana III Sobieskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przyczyny wyprawy Jana III Sobieskiego pod Wiedeń - wskazuje na mapie Wiedeń 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postaci Jana III Sobieskiego i Kara Mustafy - podaje i zaznacza na osi czasu daty bitwy pod Chocimiem (1673 r.) oraz odsieczy wiedeńskiej (1683 r.) - wymienia skutki wojen z Turcją - wskazuje na mapie Podole, Chocim i Kamieniec Podolski 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje i zaznacza na osi czasu daty najazdu tureckiego i oblężenia Kamieńca Podolskiego (1672 r.) - wskazuje na mapie tereny, na których toczyła się wojna (Podole) oraz miejsca najważniejszych wydarzeń (Cecora Kamieniec Podolski, Chocim) - wymienia przyczyny początkowych niepowodzeń wojsk polskich w walce z Turkami w II poł. XVII w. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia walkę Rzeczypospolitej o Mołdawię - wymienia hetmanów Stanisława Żółkiewskiego i Jana Karola Chodkiewicza oraz bitwy z Turcją, w których dowodzili (Cecora 1620 r., obrona Chocimia 1621 r.) 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia następstwa wojen polsko-tureckich w XVII w.
6. Kryzys Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> - skutki wojen prowadzonych przez Rzeczpospolitą w XVII w. - sytuacja polityczno- 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje XVII stulecie jako czas wielu konfliktów wojennych prowadzonych 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia skutki wojen toczonych przez Rzeczpospolitą w XVII w., w tym m.in. wyniszczenie kraju i 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminem: <i>liberum veto</i> - wskazuje na mapie tereny 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje funkcjonowanie aparatu władzy na przełomie XVII i XVIII w., zwracając uwagę 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przyczyny rokoszu Lubomirskiego - wyjaśnia, dlaczego w Rzeczypospolitej

	gospodarcza kraju na przełomie XVII i XVIII w.	przez Rzeczpospolitą - wskazuje na mapie państwa, z którymi Rzeczpospolita prowadziła wojny w XVII w.	straty terytorialne	utraczone przez Rzeczpospolitą (Inflanty, Podole, Prusy Książęce, część Ukrainy) - wymienia przyczyny uzależnienia Polski od obcych państw	na słabość władzy królewskiej, zrywanie sejmów i wzrost znaczenia magnaterii - wskazuje objawy kryzysu państwa - podaje przyczyny i objawy kryzysu gospodarczego	coraz większą rolę zaczęli odgrywać magnaci - wskazuje postać Władysława Sicińskiego, który w 1652 r. doprowadził do pierwszego w historii zerwania sejmu
7. Barok i sarmatyzm	- barok - epoka kontrastów - cechy charakterystyczne stylu barokowego - architektura i sztuka barokowa - Sarmaci i ich obyczaje	- opowiada o sposobach spędzania czasu wolnego przez szlachtę na przełomie XVII i XVIII w. - wskazuje pozytywne i negatywne cechy szlachty polskiej tego okresu - wymienia najwybitniejsze dzieła sztuki barokowej w Polsce i Europie (np. Wersal, pałac w Wilanowie)	- poprawnie posługuje się terminem: <i>barok</i> - zaznacza na osi czasu epokę baroku - wymienia dwie-trzy cechy charakterystyczne architektury barokowej - z ilustracji przedstawiających zabytki wybiera te, które zostały zbudowane w stylu barokowym - wyjaśnia, czym były kalwarie	- charakteryzuje malarstwo i rzeźbę epoki baroku - charakteryzuje ideologię sarmatyzmu - wyjaśnia pochodzenie terminu <i>sarmatyzm</i> - wyjaśnia znaczenie określenia „złota wolność szlachecka” - opisuje strój sarmacki na podstawie ilustracji	- poprawnie posługuje się terminami: <i>putto</i> , <i>ornament</i> - wyjaśnia genezę epoki baroku - wskazuje wpływ rosnącej pobożności na architekturę i sztukę epoki - wskazuje następstwa bezkrytycznego stosunku szlachty do ustroju państwa	- wyjaśnia, na czym polega związek kultury barokowej z ruchem kontrreformacyjnym - charakteryzuje barok jako epokę kontrastów

Rozdział IV. Od absolutyzmu do republiki

<p>1. Monarchia absolutna we Francji</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Edykt nantejski i jego skutki - umacnianie władzy monarchy we Francji - rządy absolutne Ludwika XIV - Francja potęgą militarną i gospodarczą 	<ul style="list-style-type: none"> - krótko opisuje zakres władzy króla w monarchii absolutnej - przywołuje postać Ludwika XIV jako władcy absolutnego - wskazuje na mapie Francję 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminem: <i>monarchia absolutna</i> - wymienia uprawnienia monarchy absolutnego - wyjaśnia, dlaczego Ludwika XIV określano mianem Króla Słońce - wskazuje czas panowania Ludwika XIV (XVII w.) - opisuje życie w Wersalu w czasach Ludwika XIV 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminami: <i>manufaktura, cło, import, eksport</i> - wyjaśnia, dlaczego Francja była europejską potęgą - przedstawia, w jaki sposób doszło do wzmocnienia władzy królewskiej we Francji 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminem: <i>hugenoci</i> - opisuje, jak zakończyły się wojny religijne we Francji (przywołuje Edykt nantejski) - omawia politykę gospodarczą ministra Colberta - opowiada o twórczości Moliera 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia działania kardynała Richelieu zmierzające do wzmocnienia pozycji monarchy - wskazuje pozytywne i negatywne strony panowania Ludwika XIV
<p>2. Monarchia parlamentarna w Anglii</p>	<ul style="list-style-type: none"> - absolutyzm angielski - konflikt Karola I z parlamentem - dyktatura Olivera Cromwella - ukształtowanie się monarchii parlamentarnej 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie Anglię i Londyn - przy pomocy nauczyciela postępuje się terminem: <i>parlament</i> - wskazuje organy władzy w monarchii parlamentarnej 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminem: <i>monarchia parlamentarna</i> - wskazuje Anglię jako kraj o ustroju monarchii parlamentarnej - wymienia i krótko charakteryzuje postaci Karola I Stuarta, Olivera Cromwella i 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia przyczyny konfliktu Karola I z parlamentem - przedstawia Deklarację praw narodu angielskiego - charakteryzuje ustrój monarchii parlamentarnej 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie postępuje się terminami: <i>purytanie, nowa szlachta, rojaliści</i> - przedstawia postać Olivera Cromwella i jego dokonania - wskazuje 1689 r. jako czas ukształtowania się monarchii parlamentarnej w 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia główne etapy kształtowania się monarchii parlamentarnej w Anglii - porównuje ustrój monarchii parlamentarnej i monarchii absolutnej

			Wilhelma Orańskiego - przedstawia zakres władzy dyktatora		Anglii	
3. Oświecenie w Europie	- ideologia oświecenia - wybitni myśliciele doby oświecenia - trójpodział władzy według Monteskiusza - najważniejsze dokonania naukowe oświecenia - architektura oświeceniowa	- poprawnie posługuje się terminem: <i>oświecenie</i> - zaznacza na osi czasu epokę oświecenia - podaje przykład dokonania naukowego lub technicznego epoki oświecenia (np. termometr lekarski, maszyna parowa)	- poprawnie posługuje się terminem: <i>klasycyzm</i> - wymienia przykłady budowli klasycystycznych w Polsce i Europie - charakteryzuje styl klasycystyczny - z ilustracji przedstawiających zabytki wybiera te, które zostały zbudowane w stylu klasycystycznym - wymienia najważniejsze dokonania naukowe i techniczne epoki oświecenia - tłumaczy, dlaczego nowa epoka w kulturze europejskiej została nazwana oświeceniem	- charakteryzuje ideologię oświecenia - przedstawia postać Monteskiusza i wyjaśnia, na czym polegała opracowana przez niego koncepcja trójpodziału władzy	- przedstawia postaci Woltera i Jana Jakuba Rousseau - poprawnie posługuje się terminem: <i>ateizm</i> - omawia koncepcję umowy społecznej zaproponowaną przez Jana Jakuba Rousseau - wyjaśnia przyczyny krytyki absolutyzmu i Kościoła przez filozofów doby oświecenia	- wskazuje wpływ dokonań naukowych i technicznych na zmiany w życiu ludzi - przedstawia zasługi Denisa Diderota dla powstania <i>Wielkiej encyklopedii francuskiej</i>
4. Nowe	- absolutyzm	- wskazuje na	- poprawnie	- wymienia	- charakteryzuje	- porównuje

potęgi europejskie	oświecony – narodziny potęgi Prus – monarchia austriackich Habsburgów – Cesarstwo Rosyjskie w XVIII w.	mapie Rosję, Austrię i Prusę w XVIII w. – wymienia Marię Teresę, Józefa II, Piotra I i Fryderyka Wielkiego jako władców Austrii, Rosji i Prus – wskazuje Rosję, Austrię i Prusę jako potęgi europejskie XVIII stulecia	posługuje się terminami: <i>absolutyzm, absolutyzm oświecony</i> – podaje przykłady reform w monarchiach absolutyzmu oświeconego – wskazuje wpływ ideologii oświecenia na reformy w krajach absolutyzmu oświeconego – wskazuje na mapie Petersburg jako nową stolicę Rosji	reformy przeprowadzone w Rosji, Austrii i Prusach – wyjaśnia, dlaczego monarchowie absolutyzmu oświeconego nazywali siebie „sługami ludu” – wyjaśnia związki między pojawieniem się nowych potęg w Europie Środkowej a sytuacją w Rzeczypospolitej	reformy przeprowadzone w Rosji, Austrii i Prusach – wyjaśnia wpływ reform na wzrost znaczenia tych państw – opisuje skutki uzyskania przez Rosję dostępu do Bałtyku	monarchię absolutną z monarchią absolutyzmu oświeconego – podaje daty powstania Królestwa Pruskiego (1701 r.) i Cesarstwa Rosyjskiego (1721 r.)
5. Stany Zjednoczone Ameryki	– kolonie brytyjskie w Ameryce Północnej – konflikt kolonistów z rządem brytyjskim – wojna o niepodległość Stanów Zjednoczonych – ustrój polityczny USA	– wskazuje na mapie Stany Zjednoczone – określa czas powstania Stanów Zjednoczonych – wymienia Tadeusza Kościuszkę i Kazimierza Pułaskiego jako polskich bohaterów walki o niepodległość USA – przywołuje	– poprawnie posługuje się terminami: <i>kolonia, konstytucja</i> – wskazuje na mapie kolonie brytyjskie w Ameryce Północnej – wymienia strony konfliktu w wojnie o niepodległość Stanów – podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia	– przedstawia przyczyny wybuchu wojny między kolonistami a rządem brytyjskim – opisuje wydarzenie zwane bostońskim picciem herbaty – poprawnie posługuje się terminem: <i>bojkot</i>	– przedstawia najważniejsze etapy walki o niepodległość USA – wskazuje na mapie Boston, Filadelfię i Yorktown – omawia zasługi Jerzego Waszyngtona dla powstania USA – opisuje idee oświeceniowe	– poprawnie posługuje się terminami: <i>Kongres, Izba Reprezentantów</i> – charakteryzuje ustrój polityczny USA

		postać Jerzego Waszyngtona jako pierwszego prezydenta USA	konstytucji USA – pierwszej takiej ustawy na świecie (1787 r.) – wyjaśnia, dlaczego Amerykanie mówią w języku angielskim – porównuje pierwszą flagę USA z flagą współczesną, wskazując zauważone podobieństwa i różnice	– podaje i zaznacza na osi czasu datę powstania Stanów Zjednoczonych (4 lipca 1776 r.) – charakteryzuje znaczenie Deklaracji niepodległości – przedstawia udział Polaków w walce o niepodległość USA	zapisane w konstytucji USA – wymienia miejsca związane z udziałem Polaków w wojnie o niepodległość USA	
Rozdział V. Upadek Rzeczypospolitej						
1. Rzeczpospolita pod rządami Wettinów	– unia personalna z Saksonią – początek ingerencji Rosji w sprawy Polski – podwójna elekcja w 1733 r. – rządy Augusta III – projekty reform Rzeczypospolitej	– wymienia Augusta II Mocnego i Augusta III Sasa jako monarchów sprawujących władzę w Polsce na początku XVIII w. – opisuje konsekwencje wyboru dwóch władców jednocześnie	– poprawnie posługuje się terminami: <i>unia personalna, anarchia</i> – wskazuje na mapie Saksonię – wymienia przyczyny anarchii w Polsce – przedstawia Stanisława Konarskiego jako reformatora Rzeczypospolitej i krótko opisuje propozycje jego	– poprawnie posługuje się terminami: <i>konfederacja, liberum veto, wolna elekcja, przywileje, złota wolność szlachecka</i> – wyjaśnia sens powiedzeń: <i>Od Sasa do Lasa i Za króla Sasa jedz, pij i popuszczaj pasa</i> – przedstawia postać	– przedstawia genezę i postanowienia sejmu niemego – podaje i zaznacza na osi czasu datę obrad sejmu niemego (1717 r.) – wyjaśnia przyczynę ingerencji Rosji w sprawy Polski – opisuje pozytywne i negatywne skutki rządów Augusta	– charakteryzuje okres rządów Augusta II Mocnego – wskazuje reformy niezbędne dla wzmocnienia Rzeczypospolitej

			reform	Stanisława Leszczyńskiego - charakteryzuje projekty reform w I poł. XVIII w.	III	
2. Pierwszy rozbiór Polski	- Stanisław August Poniatowski królem Polski - pierwsze reformy nowego władcy - konfederacja barska - I rozbiór Polski	- poprawnie posługuje się terminem: <i>rozbiory Polski</i> - podaje i zaznacza na osi czasu datę pierwszego rozbioru Polski (1772 r.) - wymienia państwa, które dokonały pierwszego rozbioru Polski i wskazuje je na mapie - przywołuje postać Stanisława Augusta Poniatowskiego jako ostatniego króla Polski	- charakteryzuje postać Stanisława Augusta Poniatowskiego - wskazuje na mapie ziemie utracone przez Polskę podczas pierwszego rozbioru - przedstawia przyczyny pierwszego rozbioru Polski - ocenia postawę Tadeusza Rejtana - poprawnie posługuje się terminami: <i>ambasador, emigracja</i>	- opisuje okoliczności wyboru Stanisława Augusta na króla Polski - wymienia reformy Stanisława Augusta w celu naprawy oświaty i gospodarki w II poł. XVIII w. - wskazuje następstwa konfederacji barskiej - porównuje postawy rodaków wobec rozbioru państwa na podstawie analizy obrazu Jana Matejki <i>Rejtan - Upadek Polski</i>	- poprawnie posługuje się terminem: <i>prawa kardynalne</i> - podaje datę zawiązania konfederacji barskiej (1768 r.) - przedstawia cel walki konfederatów barskich - opowiada o przebiegu i decyzjach sejmu rozbiorowego	- przedstawia przyczyny zawiązania konfederacji barskiej
3. Kultura polskiego oświecenia	- literatura okresu oświecenia - Teatr Narodowego i	- wskazuje Stanisława Augusta jako oświeceniowego	- poprawnie posługuje się terminem: <i>obiady czwartkowe</i>	- charakteryzuje architekturę i sztukę klasycystyczną	- wymienia pisarzy politycznych II poł. XVIII w.	- charakteryzuje twórczość Juliana Ursyna Niemcewicza i

	<p>jego zadania</p> <ul style="list-style-type: none"> - mecenat Stanisława Augusta Poniatowskiego - architektura i sztuka klasycystyczna w Polsce - reforma szkolnictwa w Polsce 	<p>mecenasa sztuki</p> <ul style="list-style-type: none"> - podaje przykład zasług ostatniego króla dla rozwoju kultury polskiej - poprawnie posługuje się terminem: <i>szkoła parafialna</i> - podaje przykłady przedmiotów nauczanych w szkołach parafialnych 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przyczyny powołania Komisji Edukacji Narodowej - wskazuje cel wychowania i edukacji młodzieży w XVIII w. 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady budowli klasycystycznych - charakteryzuje twórczość Ignacego Krasickiego - przedstawia zadania Teatru Narodowego i czasopisma „Monitor” - omawia zmiany wprowadzone w polskim szkolnictwie przez KEN 	<p>(Hugo Kołłątaj, Stanisław Staszic) oraz ich propozycje reform</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia zasługi Stanisława Augusta dla rozwoju kultury i sztuki oświecenia - wymienia malarzy tworzących w Polsce (Canaletto, Marcello Bacciarelli) - wyjaśnia, dlaczego obrazy Canaletta są ważnym źródłem wiedzy historycznej 	<p>Wojciecha Bogusławskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady budowli klasycystycznych w swoim regionie
<p>4. Sejm Wielki i Konstytucja 3 Maja</p>	<ul style="list-style-type: none"> - reformy Sejmu Wielkiego - Konstytucja 3 Maja - wojna polsko-rosyjska w 1792 r. - drugi rozbiór Polski 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminem: <i>konstytucja</i> - podaje i zaznacza na osi czasu datę uchwalenia Konstytucji 3 maja (1791 r.) 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje i zaznacza na osi czasu daty obrad Sejmu Wielkiego (1788-1792 r.) i drugiego rozbioru (1793 r.) - wymienia najważniejsze reformy Sejmu Czteroletniego 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postać Stanisława Małachowskiego - opisuje sytuację w Polsce po pierwszym rozbiorze - podaje cel obrad Sejmu 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje najważniejsze reformy Sejmu Czteroletniego - charakteryzuje ustrój polityczny wprowadzony przez Konstytucję 3 maja - przedstawia genezę 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje zmiany wprowadzone przez Konstytucję 3 maja i wskazuje ich skutki

		<ul style="list-style-type: none"> - wymienia państwa, które dokonały drugiego rozbioru Polski - na obrazie Jana Matejki <i>Konstytucja 3 maja 1791 roku</i> wskazuje współtwórców konstytucji: Stanisława Augusta Poniatowskiego i Stanisława Małachowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia najważniejsze postanowienia Konstytucji 3 maja (zniesienie <i>liberum veto</i> i wolnej elekcji) - wskazuje na mapie ziemie utracone przez Polskę podczas drugiego rozbioru 	<p>Wielkiego</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia okoliczności zawiązania konfederacji targowickiej i podaje jej datę (1792 r.) - wskazuje na mapie Targowicę, Dubienkę i Zieleńce 	<p>ustanowienia Orderu Virtuti Militari</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje przebieg wojny polsko-rosyjskiej (1792 r.), - przedstawia postanowienia sejmu w Grodnie 	
5. Powstanie kościuszkowskie i trzeci rozbiór Polski	<ul style="list-style-type: none"> - wybuch powstania kościuszkowskiego - Uniwersał połaniecki - przebieg powstania - trzeci rozbiór Polski 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>naczelnik, kosynierzy, zaborcy</i> - wskazuje Tadeusza Kościuszkę jako naczelnika powstania - wymienia państwa, które dokonały trzeciego rozbioru Polski 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postać Tadeusza Kościuszki - poprawnie posługuje się terminem: <i>insurekcja</i> - podaje i zaznacza na osi czasu daty insurekcji kościuszkowskiej (1794 r.) oraz trzeciego rozbioru Polski (1795 r.) - wymienia przyczyny wybuchu 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postać Wojciecha Bartosa - opowiada o bitwie pod Racławicami i przedstawia jej znaczenie - wskazuje na mapie Racławice i Połaniec - wyjaśnia, dlaczego Kościuszko zdecydował się wydać Uniwersał 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminem: <i>uniwersał</i> - przedstawia zapisy Uniwersału połanieckiego - opisuje przebieg powstania kościuszkowskiego i podaje jego najważniejsze wydarzenia w kolejności chronologicznej - wskazuje na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia najważniejsze przyczyny upadku Rzeczypospolitej w XVIII w.

			i upadku powstania kościuszkowskiego - wskazuje na mapie Kraków i tereny utracone przez Polskę podczas trzeciego rozbioru	połaniecki - wskazuje następstwa upadku powstania kościuszkowskiego	Maciejowice i przedstawia znaczenie tej bitwy dla losów powstania	
Rozdział VI. Rewolucja francuska i okres napoleoński						
1. Rewolucja francuska	- sytuacja we Francji przed wybuchem rewolucji burżuazyjnej - stany społeczne we Francji - wybuch rewolucji francuskiej - uchwalenie Deklaracji praw człowieka i obywatela - Francja monarchią konstytucyjną	- wskazuje na mapie Francję i Paryż - poprawnie posługuje się terminami: <i>konstytucja, rewolucja, Bastylia</i> - podaje wydarzenie, które rozpoczęło rewolucję francuską - wyjaśnia, dlaczego Francuzi obchodzą swoje święto narodowe 14 lipca	- poprawnie posługuje się terminami: <i>burżuazja, Stany Generalne</i> - wymienia i charakteryzuje stany społeczne we Francji - podaje i zaznacza na osi czasu datę wybuchu rewolucji burżuazyjnej we Francji (14 lipca 1789 r.) - charakteryzuje postać Ludwika XVI	- przedstawia przyczyny wybuchu rewolucji burżuazyjnej - opisuje położenie stanów społecznych we Francji - wyjaśnia zadania Konstytuanty - przedstawia najważniejsze zapisy Deklaracji praw człowieka i obywatela - poprawnie posługuje się terminem: <i>monarchia konstytucyjna</i>	- przedstawia sytuację we Francji przed wybuchem rewolucji - opisuje decyzje Konstytuanty podjęte po wybuchu rewolucji i wskazuje ich przyczyny - podaje datę uchwalenia konstytucji francuskiej (1791 r.) - charakteryzuje ustrój Francji po wprowadzeniu konstytucji	- przedstawia okoliczności i cel powstania Zgromadzenia Narodowego - wyjaśnia ponadczasowe znaczenie Deklaracji praw człowieka i obywatela
2. Republika Francuska	- Francja republiką - terror jakobinów	- poprawnie posługuje się terminami:	- przedstawia przyczyny obalenia władzy Ludwika XVI	- poprawnie posługuje się terminami:	- poprawnie posługuje się terminem:	- wyjaśnia, dlaczego jakobini przejęli rządy we

	- upadek rządów jakobinów	<i>gilotyna, terror</i> - przedstawia okoliczności stracenia Ludwika XVI	- poprawnie posługuje się terminem: <i>republika</i> - charakteryzuje postać Maksymiliana Robespierre'a - wskazuje na mapie państwa, z którymi walczyła rewolucyjna Francja	<i>jakobini, dyktatoriat</i> - opisuje rządy jakobinów - wyjaśnia, dlaczego rządy jakobinów nazwano Wielkim Terozem - przedstawia, w jaki sposób jakobinów odsunięto od władzy - charakteryzuje rządy dyktatoriatu	<i>radikalizm</i> - wyjaśnia na przykładzie postaci Maksymiliana Robespierre'a sens powiedzenia: <i>Rewolucja pożera własne dzieci</i> - przedstawia skutki rządów jakobinów - wyjaśnia przyczyny upadku rządów jakobinów	Francji - ocenia terror jako narzędzie walki politycznej
3. Epoka Napoleona Bonapartego	- obalenie rządów dyktatoriatu - Napoleon Bonaparte cesarzem Francuzów - Kodeks Napoleona - Napoleon u szczytu potęgi	- charakteryzuje krótko postać Napoleona Bonapartego jako cesarza Francuzów i wybitnego dowódcę - określa I poł. XIX w. jako epokę napoleońską - przedstawia na infografice uzbrojenie żołnierzy epoki napoleońskiej	- wskazuje na mapie państwa, z którymi toczyła wojny napoleońska Francja - podaje datę decydującej bitwy pod Austerlitz i wskazuje tę miejscowość na mapie - poprawnie posługuje się terminem: <i>zamac stanu</i> - przedstawia okoliczności	- przedstawia położenie Francji w Europie podczas rządów dyktatoriatu - poprawnie posługuje się terminem: <i>blokada kontynentalna</i> - wyjaśnia przyczyny wprowadzenia blokady kontynentalnej przeciw Anglii - charakteryzuje	- wyjaśnia przyczyny niezadowolenia społecznego podczas rządów dyktatoriatu - przedstawia etapy kariery Napoleona - podaje datę koronacji cesarskiej Napoleona (1804 r.) - wyjaśnia, dlaczego Napoleon	- opisuje okoliczności powstania i charakter Związku Reńskiego

			<p>przejęcia władzy przez Napoleona - wskazuje na mapie tereny zależne od Francji</p>	<p>Kodeks Napoleona i podaje datę jego uchwalenia (1804 r.) - wymienia reformy wprowadzone przez Napoleona</p>	<p>koronował się na cesarza Francuzów - podaje datę pokoju w Tylży (1807 r.) i przedstawia jego postanowienia</p>	
4. Upadek Napoleona	<p>- wyprawa na Rosję - odwrót Wielkiej Armii - bitwa pod Lipskiem i klęska cesarza</p>	<p>- poprawnie posługuje się terminem: <i>Wielka Armia</i> - wskazuje na mapie Rosję i Moskwę - opisuje, jak zakończyła się wyprawa Napoleona na Rosję</p>	<p>- przedstawia przyczyny wyprawy Napoleona na Rosję - opisuje, w jakich warunkach atmosferycznych wycofywała się Wielka Armia - wyjaśnia, dlaczego bitwa pod Lipskiem została nazwana „bitwą narodów” - wskazuje na mapie państwa koalicji antyfrancuskiej, Elbę i Lipsk</p>	<p>- poprawnie posługuje się terminami: <i>taktyka spalonej ziemi, wojna podjazdowa, abdykacja</i> - przedstawia strategię obronną Rosji - opisuje skutki wyprawy Napoleona na Rosję - podaje datę bitwy pod Lipskiem (1813 r.) - przedstawia skutki klęski Napoleona pod Lipskiem</p>	<p>- omawia przebieg kampanii rosyjskiej Napoleona - podaje datę bitwy pod Borodino (1812 r.) - wskazuje na mapie Borodino - omawia, jak przebiegał odwrót Wielkiej Armii</p>	<p>- przedstawia przyczyny klęski Napoleona</p>
5. Legiony Polskie we Włoszech	<p>- Polacy po utracie niepodległości - utworzenie</p>	<p>- wymienia państwa zaborcze - wyjaśnia, kim byli Jan Henryk</p>	<p>- poprawnie posługuje się terminami: <i>legiony, emigracja</i></p>	<p>- wyjaśnia, dlaczego Polacy wiązali nadzieję na niepodległość</p>	<p>- opisuje położenie ludności polskiej po utracie</p>	<p>- wskazuje, w jaki sposób i skąd rekrutowano żołnierzy do</p>

	Legionów Polskich we Włoszech - organizacja i zasady życia legionowego - udział legionistów w wojnach napoleońskich	Dąbrowski i Józef Wybicki - podaje nazwę hymnu Polski i wskazuje jego związek z Legionami Polskimi we Włoszech	- podaje i zaznacza na osi czasu datę utworzenia Legionów Polskich we Włoszech (1797 r.) - wskazuje na mapie Włochy, Francję i San Domingo - przedstawia cel utworzenia Legionów Polskich i opisuje walki z ich udziałem	z Napoleonem - opisuje udział legionistów w wojnach napoleońskich - przedstawia powody wystąpienia legionistów na San Domingo	niepodległości - charakteryzuje zasady obowiązujące w Legionach Polskich - wyjaśnia, dlaczego Legiony były szkołą patriotyzmu i demokracji	polskich oddziałów wojskowych
6. Księstwo Warszawskie	- utworzenie Księstwa Warszawskiego - konstytucja Księstwa Warszawskiego - Polacy pod rozkazami Napoleona - upadek Księstwa Warszawskiego	- wskazuje na mapie Księstwo Warszawskie - podaje przyczyny likwidacji Księstwa Warszawskiego	- przedstawia okoliczności utworzenia Księstwa Warszawskiego, - wskazuje na mapie Tylżę - podaje i zaznacza na osi czasu daty utworzenia i likwidacji Księstwa Warszawskiego (1807 r., 1815 r.)	- charakteryzuje postać księcia Józefa Poniatowskiego - przedstawia okoliczności powiększenia terytorium Księstwa Warszawskiego - wskazuje na mapie Raszyn - wyjaśnia znaczenie mitu napoleońskiego dla podtrzymania pamięci o Legionach	- omawia zapisy konstytucji Księstwa Warszawskiego - wskazuje związek między zapisami konstytucji Księstwa Warszawskiego a ideami rewolucji francuskiej - wskazuje na mapie Somosierrę - opowiada o szarzy polskich szwoleżerów pod Somosierrą i wskazuje jej	- wymienia bitwy stoczone przez napoleońską Francję z udziałem Polaków - podaje datę bitwy pod Raszynem (1809 r.)

					znaczenie dla toczonych walk	
--	--	--	--	--	---------------------------------	--